

MIHA KOZOROG (ur.): Mladi podjetniki: etnografije političnega, ekonomskega in moralnega subjekta.

Založba ZRC, ZRC SAZU, Ljubljana 2023, 210 str.

Zbornik o raziskovanju podjetništva med mladimi v antropološki perspektivi obsega osem prispevkov slovenskih in tujih antropologov. Pri pripravi recenzije sem se, kolikor je bilo to le mogoče, osredotočil predvsem na obravnavo študij primerov in poskusil vsaj v nekaterih primerih podati mnenje iz lastne enajstletne podjetniške prakse. Miha Kozorog se v prispevku najprej dotakne oddaje Štartaj Slovenija!, kjer poskušajo mladi podjetniki s svojimi izdelki prodreti na trgovske police podjetja Spar Slovenija in začeti lastno podjetniško pot. Sledi krajši pregled dosedanjih teženj antropologije po raziskovanju podjetništva. Antropologija na tem področju v zadnjih letih napreduje, medtem ko se je v preteklosti povečini ukvarjala z ekonomijo kot načinom preživetja. Avtor v svojem delu kritično obravnava sodobne institucije, pospeševalnike in organizacije, ki se ukvarjajo

s spodbujanjem podjetništva. Zanimiv je predvsem del o inovativnih idejah, ki jih udeleženci nato predstavljajo na različnih podjetniških tekmovanjih in jih razvijejo izjemno hitro (v enem koncu tedna). Zelo poučna je tudi zgodba podjetnice, ki razkrije »drugo plat medalje«: izčrpanost, zahtevnost podjetniškega življenja in trdo delo.

Richard Pfeilstetter se v prispevku dotakne antropoloških obravnav podjetništva s praktičnima primeroma iz Španije. Razpravlja o medijskem podjetniku v Andaluziji in se sprašuje, ali ta ustreza definiciji sodobnega podjetnika ali ne, kar podkrepi s kombiniranjem različnih antropoloških teorij. V nadaljevanju se dotakne tudi obravnave gastronomske dediščine v podjetništvu na območju sredozemske Španije. Ob koncu avtor izrazi »željo«, da bi antropologija razvila bolj raznoliko raziskovanje podjetništva z etnografskimi metodami in antropološko teorijo.

Tatiana Bajuk Senčar v svojem prispevku obravnava ključne tokove politik in diskurzov v Evropski uniji (EU), ki so vplivali na razumevanje podjetništva mladih v EU. V politikah EU ima podjetništvo pomembno mesto, saj so ravno mala in srednja podjetja ključna za razvoj gospodarstva. Mnogo dokumentov omenja spodbujanje podjetništva, ustvarjanje razmer za razvoj podjetništva, povezovanje projektov Erasmus s podjetništvom in uvajanjem podjetništva v šolstvo ter razvoj programov mentorstva. Prikazane so tudi razlike med teorijo in prakso podjetništva. Če si na tej točki drznem podati lastno mnenje – po 11 letih razburkane podjetniške poti lahko brez težav trdim, da podjetništvo ni za vsakogar. Na osnovi poznavanja politik EU menim, da bi moral biti večji del politik usmerjen tudi v izogibanje idealizaciji

podjetništva, ki je na eni strani sicer izziv, na drugi strani pa trdo delo in daleč od varnosti, ki jo nekateri naivno vidijo v »uspešnih podjetnikih«.

Peter Simonič v svojem prispevku obravnava tematico neenakih institucionalnih razmer delovanja mariborskih zagonskih podjetij in zadrug po gospodarski krizi leta 2008. Maribor je bil po zaprtju številnih tovarn in velikih podjetij že po osamosvojitvi, predvsem pa po gospodarski krizi 2008 primoran v prestrukturiranje in razvoj malega družinskega podjetništva. Avtor se je osredotočil na zagonska podjetja in zadruge. Sledi opis Tovarne podjetij, ki deluje kot univerzitetni podjetniški inkubator in nudi prihodnjim podjetnikom osnovno infrastrukturo, znanja in mreženje med različnimi podjetniki in njihovimi mentorji. V nadaljevanju se avtor osredotoči na zadruge in združno podjetništvo ter šibke možnosti, ki jih imajo zadruge na trgu v primerjavi z zasebnimi podjetji (družbami z omejeno odgovornostjo, samostojnimi podjetniki idr.). Zadruge so v Sloveniji zaradi številnih razlogov na trgu v slabšem položaju kot podjetja, tudi število zaposlenih v njih je zelo nizko v primerjavi s tujino.

Saša Poljak Istenič se v svojem prispevku sprašuje o zanimivi tematiki, in sicer, kako vzgojiti podjetnika s spodbujanjem podjetništva v slovenskem srednješolskem izobraževanju. Članek temelji na izvedeni raziskavi med dijaki in profesorji o obravnavani tematiki, pred izsledki raziskave pa avtorica povzame tudi zgodovino podjetniškega izobraževanja v Sloveniji. Zelo zanimivi so tudi izsledki o pojmovanju podjetnosti in podjetništva, saj mnogi pojem podjetništva takoj povezujejo z »gnilimi kapitalisti«, kar je sicer daleč od resničnosti. Podane so

* Andrej Šumer, univ. dipl. etnolog in kulturni antropolog, samostojni podjetnik, URTP PRO, Andrej Šumer, s. p.; andrej.sumer@si.cx.

izkušnje dijakov, ravnatelja in podjetniškega mentorja ter primeri iz literature. V šolstvu je podjetništvo prisotno kot del izobraževanja, je pa potreben kritični premislek o tem, v kakšnem obsegu uvajati podjetniške veščine v srednješolske programe. Na tem mestu si ponovno drznem podati svoje, sicer subjektivno mnenje – najbolje bi bilo, da podjetništvo v srednji šoli v večji meri ostane kot obšolska dejavnost (krožek ipd.). Zakaj? Ker se bodo tako na podjetniške vsebine vpisali samo dijaki, ki jih podjetništvo zanima, s čimer bodo te dosegle svoj namen, njihova izvedba pa bo kakovostnejša. Vanessa Benak Cvijanović in Rene Dopler se v svojem prispevku osredotočita na naracijo mentorjev in dijakov srednje šole na Dolenjskem. Skupina dijakov je leta 2019 zmagala na nacionalnem podjetniškem tekmovanju mladih – POPRI. Raziskava je potekala med 25. in 29. novembrom 2019, osredotočala pa se je na zmagovalce tekmovanja POPRI 2019. Podana je analiza podpornih institucij, ki spodbujajo podjetništvo med mladimi v Sloveniji; opazna je tudi sprememba mentalitete med mladimi pri pojmovanju, dojetanju in izvajanju podjetniških aktivnosti. V srednješolskih klopeh podjetniška dejavnost ni usmerjena zgolj v razvoj podjetja, ampak tudi v spodbujanje podjetnosti kot načina življenja in razmišljanja mladih. Zmago-

valna ekipa je predstavila svoje izkušnje in razloge za uspeh na tekmovanju POPRI 2019. Zanimivo bo spremljati nadaljnji razvoj podjetniške ekipe in njihove uspehe, pa tudi neuspehe na podjetniški poti.

Gregor Cerinšek, Dan Podjed in Sara Arko se v svojem prispevku osredotočijo na spodbujanje inovativnosti in podjetništva v interdisciplinarnih študentskih projektih. Obravnavajo različne projekte, ki so bili sofinancirani v sklopu različnih programov – med bolj znanimi so bili razpisi iz programa Po kreativni poti do znanja (PKP). Izvedena raziskava je pokazala, da je večina študentov kot ključne motivacijske dejavnike navedla pridobitev praktičnih veščin in znanj ter pridobitev referenc za gradnjo kariere. Pri pridobljenih kompetencah in veščinah so izpostavili pridobitev dodatnih znanj in prenos teorije v prakso. V nadaljevanju sta bila predstavljena projekta PEOPLE in Active8-Planet, kjer so bili študentje usmerjeni k povezovanju med industrijskimi partnerji in k uporabi svojega znanja v praksi (projekt PEOPLE), kakor tudi k medgeneracijskemu povezovanju, razvoju po meri ljudi, sodelovanju med univerzami in podjetji ter okoljskim ambicijam in akcijam (projekt Active8-Planet). Na kratko so avtorji predstavili tudi projekt UCAMP. Študentje so bili s sodelovanjem zadovoljni, seveda pa so se

soočili tudi z mnogimi izzivi, kar pa je glede na dejstvo, da se je večina šele dobro srečala z gospodarstvom in podjetništvom, logično in pričakovano.

Virginia Squizani Rodriguez se v svojem prispevku osredotoči na osebno izkušnjo s Silicijevo dolino in izkušnjami z zagonskimi podjetji v Braziliji. Opisuje izkušnjo z ekipnim delom na ideji na podjetniškem zagonskem koncu tedna (*Startup Weekend*), kjer se je pri 22 letih prvič soočila s podjetništvom. Opisuje izkušnje iz Silicijeve doline ter začetke, izzive, uspehe in neuspehe na svoji podjetniški poti. Avtorica pri tem kombinira lastno podjetniško pot in raziskovanje podjetniških poti v podjetniških pospeševalnikih. Navaja, da je podjetniška pot zanimiv kontrast, ki na eni strani izkazuje luksuz in uspehe, na drugi strani pa pomeni veliko odrekanja in stresnih situacij, kar je sicer v javnosti pogosto zamolčano.

Zbornik je zaradi aktualnosti tematike zanimiv tako za antropološko kakor tudi drugo stroko in širšo javnost (lastniki podjetij, mladi podjetniki, javni sektor, politika, podjetniški inkubatorji, razvojne agencije ipd.). Menim tudi, da je v prihodnje treba prijaviti več projektov za raziskovanje antropologov v podjetništvu kakor tudi antropologov na vodilnih delovnih mestih v zasebnem sektorju v Sloveniji.

BOJANA ROGELJ ŠKAFAR (ur.): Slovenski etnografski muzej: Prvih sto (1923–2023) / Slovene Ethnographic Museum: The First Hundred (1923–2023).

Slovenski etnografski muzej, Ljubljana 2022, 187 str.

Pomemben del življenja institucij so njihove obletnice – merijo čas njihovega delovanja, tako kakor leta, desetletja posameznikovega življenja, in so priložnost za praznovanje. Letos je pra-

znično leto Slovenskega etnografskega muzeja (SEM), ki je bil ustanovljen pred stoletjem kot Kraljevi etnografski muzej in je naslednik dve leti prej nastalega Etnografskega inštituta. S tem

dejanjem je njegov prvi in dolgoletni ravnatelj Niko Zupanič zakoličil temelje zbiralskega, raziskovalnega in predstavitvenega dela osrednje in najstarejše nacionalne etnološke ustanove.

* Ingrid Slavec Gradišnik, dr. etnologije, znanstvena svetnica, ZRC SAZU, Inštitut za slovensko narodopisje; ingrid.slavec-gradisnik@zrc-sazu.si.